

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 17 päivänä kesäkuuta 2015

732/2015

Laki

oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta

Annettu Helsingissä 12 päivänä kesäkuuta 2015

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäymiskaaren 6 luvun 2 ja 8 §, 14 luvun 1 §, 15 luvun 17 §, 17 luku, 24 luvun 2 §:n 1 momentti, 26 luvun 23 §:n 2 momentti ja 24 a §:n 2 momentti sekä 31 luvun 7 §:n 1 momentin 2 kohta ja 8 §:n 2 kohta,

sellaisina kuin ne ovat, 6 luvun 2 § ja 24 luvun 2 §:n 1 momentti laissa 768/2002, 6 luvun 8 § laissa 1052/1991, 14 luvun 1 § laissa 595/1993, 15 luvun 17 § laissa 585/1995, 26 luvun 23 §:n 2 momentti laissa 165/1998 ja 24 a §:n 2 momentti laissa 381/2003 sekä 31 luvun 7 §:n 1 momentin 2 kohta ja 8 §:n 2 kohta laissa 109/1960, sekä

lisätään 6 luvun 7 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1052/1991, uusi 3 momentti seuraavasti:

6 luku

Riita-asian pääkäsitely

2 §

Pääkäsitelyssä asia käsitellään, jollei tuomioistuin toisin päättä, seuraavassa järjestyksessä:

1) istunnon alussa tuomioistuimen on lyhyesti yhteenvedon avulla selostettava, mihin asian valmistelussa on päädytty, sekä tiedusteltava, vastaavatko valmistelussa esitetyt vaatimukset edelleen asianosaisten kantaa;

2) asianosaisten on vuorollaan perusteltava kantaansa ja lausuttava vastapuolen perustelujen johdosta;

3) tuomioistuimen on otettava vastaan todistelu; sekä

4) asianosaisten on esitettävä loppulauseuntonsa.

7 §

Todistelun vastaanottamisesta tässä pykälässä tarkoitettussa pääkäsitelyssä asianosaisten poissa ollessa säädetään 17 luvun 55 §:ssä.

8 §

Todistelun vastaanottamisesta pääkäsitelyyn peruuttamisesta huolimatta pääkäsitelyyn ulkopuolella ja todistelun vastaanottamisesta uudelleen säädetään 17 luvussa.

14 luku

Asian käsittelystä oikeudessa

1 §

Riita-asiassa asianosaisten on pysyttävä to-tuudessa tehdessään selkoa niistä seikoista,

joihin hän vetoaa asiassa, ja lausueessaan vastapuolen esittämistä seikoista.

15 luku

Oikeudenkäyntiasiamiehestä

17 §

Oikeudenkäyntiasiamies tai -avustaja tai hänen apulaisensa tai tulkki ei saa luvattomasti ilmaista yksityisen tai perheen salaisuutta tai liike- tai ammattisalaisuutta, jonka hän on saanut tietää:

1) hoitaessaan oikeudenkäyntiin liittyvää tehtävää;

2) antaessaan oikeudellista neuvontaa päämiehen oikeudellisesta asemasta esitutkinassa tai muussa oikeudenkäyntiä edeltävässä käsittelyvaiheessa;

3) antaessaan oikeudellista neuvontaa oikeudenkäynnin käynnistämiseksi tai sen välttämiseksi.

Rangaistus 1 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

17 luku

Todistelusta

Yleiset säännökset

1 §

Asianosaisella on oikeus esittää haluamansa näyttö asian tutkivalle tuomioistuimelle sekä lausua jokaisesta tuomioistuimessa esitetystä todisteesta, jollei laissa toisin säädetä.

Tuomioistuimen on esitettävä todisteita ja muita asian käsittelyssä esiin tulleita seikkoja harkittuaan päätettävä, mitä asiassa on näytetty tai jäänyt näyttämättä. Tuomioistuimen on perusteellisesti ja tasapuolisesti arvioitava todisteiden ja muiden seikkojen näyttöarvo vapaalla todistusharkinnalla, jollei laissa toisin säädetä.

2 §

Riita-asiassa asianosaisen on näytettävä ne seikat, joihin hänen vaatimuksensa tai vastustamisensa perustuu.

Seikan asettaminen tuomion perustaksi edellyttää, että asianosainen on esittänyt siitä uskottavan näytön.

Jos yksityisoikeudellisen saatavan määrästä ei ole saatavissa uskottavaa näyttöä taikka se olisi saatavissa vain vaikeuksin tai asian laatuun nähden kohtuuttomilla kustannuksilla tai kohtuuttomalla vaivalla, tuomioistuin arvioi määrän.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, noudatetaan, jollei todistustaakasta tai näytöltä vaa-dittavasta vahvuudesta laissa toisin säädetä tai asian laadusta muuta johdu. Mitä 3 momentissa säädetään, noudatetaan, jollei laissa toisin säädetä.

3 §

Rikosasiassa kantajan on näytettävä ne seikat, joihin hänen rangaistusvaatimuksensa perustuu.

Tuomion, jossa vastaaja tuomitaan syylliseksi, edellytyksenä on, ettei vastaajan syyllisyydestä jää varteenotettavaa epäilyä.

4 §

Tuomioistuin soveltaa lakia viran puolesta. Asianosainen saa antaa tuomioistuimelle kirjallisen selvityksen siitä, miten lakia olisi sovellettava. Selvityksen laatijaa tai muuta henkilöä voidaan kuulla henkilökohtaisesti tuomioistuimessa, jos tuomioistuin katsoo sen tarpeelliseksi.

Jos asiassa olisi sovellettava vieraan valtion lakia eikä tuomioistuin tunne sen sisältöä, tuomioistuimen tulee kehottaa asianosaista esittämään siitä selvitystä. Tuomioistuimen velvollisuudesta hankkia viran puolesta selvitystä vieraan valtion lain sisällöstä säädetään erikseen.

Suomen lakia sovelletaan, jos vieraan valtion lain sisällöstä ei ole selvitystä. Selvityksen puuttuminen ei kuitenkaan saa koitua rikosasian vastaajan vahingoksi.

5 §

Yleisesti tunnetusta seikasta näyttö ei ole tarpeen.

Riita-asiassa, jossa sovinto on sallittu, näyttö ei myöskään ole tarpeen asianosaisen tunnustamasta seikasta tai seikasta, josta asianosaiset ovat yksimielisiä.

Jos tunnustus on annettu riita-asiassa, jossa sovinto ei ole sallittu, tai rikosasiassa taikka jos asianosainen peruuttaa 2 momentissa tarkoitetun tunnustuksensa, tuomioistuin harkitsee, mikä vaikutus tunnustuksella tai tunnustuksen peruuttamisella on todisteena.

6 §

Tuomioistuin harkitsee, mikä vaikutus asianosaisen menettelyllä on todisteena, jos hän ilman hyväksyttävää syytä:

- 1) kutsusta huolimatta ei saavu oikeudenkäyntiin tai poistuu luvatta;
- 2) tuomioistuimen kehotuksesta huolimatta ei lausu vastapuolen vaatimuksesta tai sen perusteista;
- 3) todistelutarkoituksessa kuultuna ei anna kertomusta tai vastaa kysymykseen;
- 4) ei noudata tuomioistuimen kehotusta täydentää tai selventää esitystään taikka muuta kehotusta.

Rikosasian vastaajan 1 momentissa tarkoitettu menettely saadaan ottaa huomioon hänen vahingokseen vain siinä määrin kuin se ei loukkaa hänen oikeuttaan olla myötävaikuttamatta syyllisyytensä selvittämiseen.

7 §

Asianosaisten on hankittava asiassa tarpeelliset todisteet. Tuomioistuin saa omasta aloitteestaan päättää hankittavaksi todisteita riita-asiassa, jossa sovinto ei ole sallittu. Rikosasiassa tuomioistuin saa hankkia näyttöä, jos se todennäköisesti ei tue syytettä. Tuomioistuimella on kuitenkin asian laadusta riippumatta oikeus hankkia omasta aloitteestaan asiantuntijalausunto.

8 §

Tuomioistuimen on evättävä näyttö, joka:

- 1) koskee asiaan vaikuttamatonta seikkaa;
- 2) on muuten tarpeeton;
- 3) voidaan korvata olennaisesti vähemmällä kustannuksella tai vaivalla saatavissa olevalla todisteella;
- 4) voidaan korvata olennaisesti luotettavammalla todisteella; tai
- 5) on asianmukaisista toimenpiteistä huolimatta jäänyt tavoittamattomiin, eikä asian ratkaisemista tule enää viivyttää.

9 §

Jokaisella on velvollisuus saapua tuomioistuimeen kuultavaksi todistelutarkoituksessa sekä luovuttaa esine tai asiakirja tuomioistuimelle todisteeksi taikka sallia katselmuksen toimittaminen, jollei laissa toisin säädetä. Velvollisuudesta toimia asiantuntijana säädetään erikseen.

Sillä, jolla on tuomioistuimessa kuulusteltaessa asianosaisena todistelutarkoituksessa, todistajana tai asiantuntijana velvollisuus tai oikeus kieltäytyä todistamasta, ei ole velvollisuutta luovuttaa esinettä tai asiakirjaa käytettäväksi todisteena taikka sallia katselmuksen toimittamista näytön hankkimiseksi salassa pidettävästä tai vaitiolo-oikeuden alaisesta tiedosta. Rikosasian vastaaja ja häneen 17 §:n 1 momentissa tarkoitettussa suhteessa oleva henkilö on kuitenkin velvollinen sallimaan katselmuksen toimittamisen.

Jäljempänä tässä luvussa säädetty velvollisuus tai oikeus kieltäytyä todistamasta ei koske tietoa, jonka oikeudettomasta hankkimisesta, paljastamisesta tai käyttämisestä syyttäjä ajaa syytettä.

Velvollisuus tai oikeus kieltäytyä todistamasta

10 §

Sellaisista tiedoista ei saa todistaa, jotka ovat salassa pidettäviä valtion turvallisuuden takia tai sen takia, että ne koskevat Suomen suhteita toiseen valtioon tai kansainväliseen järjestykseen.

11 §

Tuomioistuimen päätösneuvottelun sisällöstä ei saa todistaa.

Riita-asioiden sovittelusta ja sovinnon vahvistamisesta yleisissä tuomioistuimissa annettussa laissa (394/2011) tarkoitettu sovittelija ei saa riita-asiassa todistaa siitä, mitä hän tehtävässään on saanut tietää soviteltavasta asiasta, elleivät erittäin tärkeät syyt ottaen huomioon asian laatu, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja seuraukset sen esittämisestä sekä muut olosuhteet vaadi todistamista tai se, jonka hyväksi vaitiolo-velvollisuus on säädetty, todistamiseen suostu.

Rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annettussa laissa (1015/2005) tar-

koitettu sovittelija ei saa todistaa siitä, mitä hän tehtävässään on saanut tietää soviteltavasta asiasta, elleivät erittäin tärkeät syyt ottaen huomioon asian laatu, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja seuraukset sen esittämisestä sekä muut olosuhteet vaadi todistamista tai se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, todistamiseen suostu.

12 §

Virkamies tai julkisyhteisön työntekijä taikka julkista valtaa käyttävä tai julkista luottamustehtävää hoitava taikka muu, joka on viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 23 §:n nojalla vaitiolovelvollinen, ei saa todistaa siitä, mitä sisältyy mainitun lain 11 §:n 2 momentin tai oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain (370/2007) 12 §:n 2 momentin nojalla asianosaiselta salassa pidettävään asiakirjaan tai oikeudenkäyntiasiakirjaan, eikä myöskään siitä, mikä olisi asiakirjaan merkittynä pidettävä jommankumman lainkohdan nojalla asianosaiselta salassa, ellei se, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, suostu todistamiseen tai ellei lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 16 §:n 3 momentista tai sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 18 §:n 1 momentista taikka muusta vastaavasta lainkohdasta muuta johdu.

Todistaa ei saa tiedosta, jota asianosainen ei olisi oikeutettu saamaan esitutkintalain (805/2011) 4 luvun 15 §:n tai pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun 60 tai 62 §:n taikka poliisilain (872/2011) 5 luvun 58 tai 60 §:n nojalla, ellei se, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, suostu todistamiseen.

Syyttäjälaitoksesta annetun lain (439/2011) 25 a §:n 1 momentissa tarkoitettulla henkilöllä sekä poliisin tai muun rikostorjunnasta huolehtivan viranomaisen henkilöstöön kuuluvalla on velvollisuus kieltäytyä todistamasta poliisilain 7 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettusta tiedosta. Syyttäjälaitoksesta annetun lain 25 a §:n 2 momentissa tarkoitettulla syyttäjällä sekä poliisin tai muun rikostorjunnasta huolehtivan viranomaisen henkilöstöön kuuluvalla on oikeus kieltäytyä todistamasta poliisilain 7 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettusta tiedosta. Rikosseuraamuslaitoksen virka-

miehellä on oikeus kieltäytyä todistamasta vankeuslain (767/2005) 19 luvun 10 §:n 1 momentissa tarkoitettusta tiedosta. Tuomioistuimien voi kuitenkin velvoittaa henkilön todistamaan, jos:

1) syyttäjä ajaa syytettä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta;

2) tiedon ilmoittamatta jättäminen voisi loukata asianosaisen oikeutta puolustautua asianmukaisesti tai muuten asianmukaisesti valvoa oikeuttaan oikeudenkäynnissä; ja

3) luottamuksellisesti tietoja tai vihjetietoja antaneen henkilön taikka valeostajana tai peitetoiminnassa toimineen henkilöllisyyden ilmaiseminen ei ilmeisesti aiheuta vakavaa vaaraa hänen tai hänen läheistensä turvallisuudelle.

Todistaa ei saa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 28 kohdassa tarkoitetuista todistajansuojeluohjelmaa koskevaan rekisteriin tallennetuista tiedoista eikä muista todistajansuojeluohjelmaa koskevista tiedoista. Tiedoista saa kuitenkin todistaa, jos ajetaan syytettä todistajansuojeluohjelmalla suojeltavaan henkilöön kohdistuneesta rikoksesta.

Turvallisuustutkintalaissa (525/2011) tarkoitettu Onnettomuustutkintakeskuksen virkamies, tutkintaryhmän jäsen tai muu turvallisuustutkintaan osallistuva ei saa todistaa siitä, mitä hän on tehtävässään saanut tietää onnettomuudesta. Tuomioistuimien voi kuitenkin velvoittaa edellä tarkoitettun henkilön todistamaan, jos erittäin tärkeät syyt ottaen huomioon asian laatu, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja seuraukset sen esittämisestä sekä muut olosuhteet sitä vaativat.

13 §

Oikeudenkäyntiasiamies tai -avustaja taikka tulkki ei saa luvattomasti todistaa siitä, mitä hän on saanut tietää:

1) hoitaessaan oikeudenkäyntiin liittyvää tehtävää;

2) antaessaan oikeudellista neuvontaa päämiehen oikeudellisesta asemasta esitutkinnassa tai muussa oikeudenkäyntiä edeltävässä käsittelyvaiheessa;

3) antaessaan oikeudellista neuvontaa oikeudenkäynnin käynnistämiseksi tai sen välttämiseksi.

Tuomioistuिन voi velvoittaa muun 1 momentissa tarkoitettun henkilön kuin rikosasian vastaajan oikeudenkäyntiasiamiehen tai -avustajan tai tulkin todistamaan, jos syyttäjä ajaa syytettä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta.

Asianajaja tai luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa tarkoitettu oikeudenkäyntiavustaja taikka julkinen oikeusavustaja ei saa luvattomasti todistaa yksityisen tai perheen salaisuudesta tai liike- tai ammatillisalaisuudesta, josta hän on muussa kuin 1 momentissa tarkoitettussa tehtävässään saanut tiedon. Tuomioistuिन voi kuitenkin velvoittaa henkilön todistamaan, jos syyttäjä ajaa syytettä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta, tai jos erittäin tärkeät syyt ottaen huomioon asian laatu, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja seuraukset sen esittämisestä sekä muut olosuhteet sitä vaativat.

14 §

Lääkäri tai muu terveydenhuollon ammattihenkilöstä annetussa laissa (559/1994) tai sen nojalla annetussa asetuksessa tarkoitettu terveydenhuollon ammattihenkilö ei saa todistaa henkilön tai hänen perheensä terveydentilaa koskevasta arkaluonteisesta tiedosta tai muusta henkilön tai perheen salaisuudesta, josta hän asemansa tai tehtävänsä perusteella on saanut tiedon, ellei se, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, suostu todistamiseen.

Tuomioistuिन voi velvoittaa 1 momentissa tarkoitettun henkilön todistamaan, jos syyttäjä ajaa syytettä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta.

15 §

Sen estämättä, mitä 11 §:n 2 ja 3 momentissa, 12 §:n 1 momentissa taikka 13 tai 14 §:ssä säädetään, tuomioistuिन voi velvoittaa lainkohdassa tarkoitettun henkilön todistamaan, jos se, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, on kuollut ja jos erittäin tärkeät syyt ottaen huomioon asian laatu, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja seuraukset sen esittämisestä sekä muut olosuhteet sitä vaativat.

Sen estämättä, mitä edellä 13 tai 14 §:ssä säädetään, mainituissa pykälissä tarkoitettu henkilö saa todistaa siltä osin kuin tiedon ilmaiseminen on välttämätöntä puolustuksen järjestämiseksi häntä tai häneen 22 §:n 2 momentissa tarkoitettussa suhteessa olevaa henkilöä vastaan esitetyn rangaistusvaatimuksen tai muun rikokseen perustuvan vaatimuksen vuoksi taikka hänelle tai häneen 22 §:n 2 momentissa tarkoitettussa suhteessa olevalle henkilölle asianomistajana kuuluvien oikeuksien käyttämiseksi.

16 §

Uskonnonvapauslaissa (453/2003) tarkoitettun rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan pappi tai muu vastaavassa asemassa oleva henkilö ei saa todistaa siitä, mitä hän on ripissä tai yksityisessä sielunhoidossa saanut tietää, ellei se, jonka hyväksi salassapitovelvollisuus on säädetty, suostu todistamiseen.

Vaitioloovelvollisuudesta Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa ja Suomen ortodoksisessa kirkossa säädetään kuitenkin erikseen.

17 §

Asianosaisen nykyinen tai entinen avio puoliso taikka nykyinen avopuoliso, sisarus, sukulainen suoraan ylenevässä tai alenevässä polvessa taikka se, jolla on vastaavanlainen parisuhteeseen tai sukulaisuuteen rinnastuva läheinen suhde asianosaiseen, saa kieltäytyä todistamasta.

Jos 1 momentissa tarkoitettu henkilö suostuu todistamaan tuomioistuimessa, suostumusta ei voida peruuttaa, ellei muusta tässä luvussa säädetystä salassapitovelvollisuudesta tai vaitiolo-oikeudesta muuta johdu.

18 §

Jokaisella on oikeus kieltäytyä todistamasta siltä osin kuin todistaminen saattaisi hänet tai häneen 17 §:n 1 momentissa tarkoitettussa suhteessa olevan henkilön syytteen vaaraan tai myötävaikuttaisi hänen tai häneen mainitussa suhteessa olevan henkilön syyllisyyden selvittämiseen.

Sen estämättä, mitä 17 §:ssä ja edellä tässä pykälässä säädetään asianosaiseen 17 §:n 1 momentissa tarkoitettussa suhteessa olevan henkilön vaitiolo-oikeudesta, tuomioistuिन

voi rikosasiassa päättää, ettei todistajana kuultavalla asianomistajalla, jolla ei ole vaatimuksia, ole vaitiolo-oikeutta, jos on syytä epäillä, ettei hän ole itse päättänyt vaitiolo-oikeuden käyttämisestä.

19 §

Liike- tai ammattisalaisuudesta saa kieltäytyä todistamasta, jolleivät erittäin tärkeät syyt ottaen huomioon asian laatu, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja seuraukset sen esittämisestä sekä muut olosuhteet vaadi todistamista.

20 §

Sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetussa laissa (460/2003) tarkoitettu yleisön saataville toimitetun viestin laatija taikka julkaisija tai ohjelmatoiminnan harjoittaja saa kieltäytyä todistamasta siitä, kuka on antanut viestin perusteena olevat tiedot tai laatinut yleisön saataville toimitetun viestin.

Tuomioistuimien voi velvoittaa 1 momentissa tarkoitettun henkilön todistamaan, jos syyttäjät ajaa syytettä rikoksesta, josta säädetty ankaran rangaistus on vähintään kuusi vuotta vankeutta tai joka koskee salassapitovelvollisuuden rikkomista rangaistavaksi säädetyllä tavalla.

21 §

Jäljempänä 33 §:ssä tarkoitettu anonyymi todistaja saa kieltäytyä todistamasta siltä osin kuin todistaminen saattaisi paljastaa hänen henkilöllisyytensä tai yhteystietonsa.

Jokaisella muulla kuin anonyymillä todistajalla on velvollisuus kieltäytyä todistamasta siltä osin kuin todistaminen saattaisi paljastaa anonyymien todistajan henkilöllisyyden tai hänen yhteystietonsa.

Anonyymien todistajan henkilöllisyyden paljastamisesta tuomioistuimen päätöksellä säädetään oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 7 luvun 5 a §:ssä.

22 §

Edellä 11 §:n 2 tai 3 momentissa, 12 §:ssä, 13 §:n 1 tai 3 momentissa, 14 §:n 1 momentissa taikka 16 §:ssä tai 20 §:n 1 momentissa tarkoitettu velvollisuus tai oikeus kieltäytyä todistamasta säilyy, vaikkei asianomainen

henkilö enää ole siinä asemassa, jossa hän on saanut tiedon todistettavasta seikasta.

Sillä, joka on saanut 11 §:n 2 tai 3 momentissa, 13 §:n 1 tai 3 momentissa, 14 §:n 1 momentissa taikka 20 §:n 1 momentissa tarkoitettun tiedon toimiessaan lainkohdassa tarkoitettun henkilön palveluksessa tai muuten hänen apunaan, on vastaava velvollisuus tai oikeus kieltäytyä todistamasta kuin vastaavassa lainkohdassa tarkoitettulla henkilöllä. Palveluksessa tai apuna toiminut henkilö voidaan kuitenkin määrätä todistamaan 15 §:n 1 momentissa säädettyillä edellytyksillä. Palveluksessa tai apuna toiminut henkilö saa myös todistaa 15 §:n 2 momentissa säädettyillä edellytyksillä 13 tai 14 §:ssä tarkoitettun henkilön ja muun hänen palveluksessaan tai apunaan toimineen henkilön asiassa.

Sovellettaessa 12 §:n 3 momenttia, 13 §:n 2 momenttia, 14 §:n 2 momenttia tai 20 §:n 2 momenttia vähimmäisrangaistuksesta ei oteta huomioon, mitä rikoslain 6 luvun 8 §:ssä säädetään lievennetystä rangaistusasteikosta.

23 §

Jos henkilö kieltäytyy todistamasta, hänen on ilmoitettava kieltäytymisensä peruste ja saatettava todennäköiseksi sitä tukevat seikat.

Jos henkilö kuitenkin kieltäytyy todistamasta 18 tai 21 §:ssä tarkoitettulla perusteella, kieltäytyminen hyväksytään, jollei hän ole selvästi erehtynyt kieltäytymistä koskevan oikeuden tai velvollisuuden sisällöstä tai kieltäytyminen ole muutoin selvästi perusteeton.

Kirjallisen kertomuksen käyttökielto sekä todisteen hyödyntämiskiello

24 §*

Tuomioistuimissa ei saa käyttää todisteena kirjallista yksityisluonteista kertomusta, joka on annettu vireillä olevan tai alkavan oikeudenkäynnin varalta, paitsi jos:

1) riita-asiassa, jossa sovinto on sallittu, asianosaiset suostuvat sen käyttämiseen todisteena;

2) vastaaja toimittaa sen tuomioistuimelle kiistäessään 5 luvun 14 §:ssä tarkoitettun juoksevaan velkakirjaan, vekseliin tai shek-

* Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) N:o 29/2012 (32012L0029); EUVL L 315, 14.11.2012 s. 57

kiin perustuvan vaatimuksen vastauksensa yhteydessä kiistämisensä todennäköisten syiden tueksi;

3) muualla laissa toisin säädetään;

4) tuomioistuimien sen erityisestä syystä sallii.

Tuomioistuimissa ei saa käyttää todisteena esitutkintapöytäkirjaan tai muulle asiakirjalle merkittävää tai muulla tavalla tallennettua lausumaa, ellei laissa toisin säädetä, paitsi jos lausuman antajaa ei voida kuulustella pääkäsittelyssä tai pääkäsittelyn ulkopuolella taikka hän on jäänyt asianmukaisista toimenpiteistä huolimatta tavoittamatta, eikä asian ratkaisemista tulisi enää viivyttää.

Seuraavien esitutkinnassa videotallenteeseen tai siihen rinnastettavaan muuhun kuva- ja äänitallenteeseen tallennettua kuulustelua voidaan kuitenkin käyttää todisteena, jos syytetyllä on varattu asianmukainen mahdollisuus esittää kuulusteltavalle kysymyksiä:

1) henkilö, joka ei ole täyttänyt 15 vuotta tai jonka henkinen toiminta on häiriintynyt;

2) 15—17-vuotias asianomistaja, joka on erityisen suojelun tarpeessa ottaen huomioon etenkin hänen henkilökohtaiset olosuhteensa ja rikoksen laatu;

3) rikoslain 20 luvun 1, 2, 4, 5, 6 tai 7 §:ssä tarkoitetun seksuaalirikoksen 15—17-vuotias asianomistaja, joka ei halua tulla oikeudenkäyntiin kuultavaksi;

4) rikoslain 20 luvun 1, 2, 4, 5, 6 tai 7 §:ssä tarkoitetun seksuaalirikoksen 18 vuotta täyttänyt asianomistaja, jos kuuleminen oikeudenkäynnissä vaarantaisi hänen terveytensä tai aiheuttaisi muuta vastaavaa merkittävää haittaa.

25 §

Tuomioistuin ei saa hyödyntää todistetta, joka on saatu kiduttamalla.

Tuomioistuin ei saa rikosasiassa hyödyntää 18 §:ssä säädetyn vaitiolo-oikeuden vastaisesti hankittua todistetta. Hyödyntämiskiello koskee myös todistetta, joka on hankittu muussa menettelyssä kuin esitutkinnassa tai rikosasian oikeudenkäynnissä henkilöltä pakkokeinon käyttämisen uhalla tai muutoin vastoin hänen tahtoaan, jos hän oli tällöin epäiltynä tai vastaajana rikoksesta taikka esitutkinta tai oikeudenkäynti oli vireillä rikoksesta, josta häntä syytetään, ja jos todisteen

hankkiminen rikosasiassa olisi ollut vastoin 18 §:ää. Jos kuitenkin henkilö on muussa menettelyssä kuin rikosasian käsittelyssä tai siihen rinnastuvassa menettelyssä antanut lakisääteisen velvollisuutensa täyttämisen yhteydessä totuudenvastaisen lausuman taikka vääran tai sisällöltään totuuden vastaisen asiakirjan taikka vääran tai väärennetyn esineen, sitä saadaan hyödyntää todisteena velvollisuuden vastaista menettelyä koskevassa rikosasiassa.

Muussa tapauksessa tuomioistuin saa hyödyntää myös lainvastaisesti hankittua todistetta, jollei hyödyntäminen vaaranna oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumista ottaen huomioon asian laatu, todisteen hankkimistapaan liittyvä oikeudenloukkauksen vakavuus, hankkimistavan merkitys todisteen luotettavuudelle, todisteen merkitys asian ratkaisemisen kannalta ja muut olosuhteet.

Asianosaisen kuulustelu

26 §

Asianosaista voidaan kuulustella todistelutarkoituksessa. Riita-asian asianosaisen on pysyttävä totuudessa antaessaan kertomuksensa ja vastatessaan tehtyihin kysymyksiin. Rikosasian asianomistajan on pysyttävä totuudessa tehdessään selkoa asiasta ja vastatessaan tehtyihin kysymyksiin.

27 §

Asianosaista, joka ei ole täyttänyt 15 vuotta tai jonka henkinen toiminta on häiriintynyt, voidaan kuulustella todistelutarkoituksessa, jos tuomioistuin harkitsee tämän soveliaaksi ja jos:

1) henkilökohtaisella kuulemisella on asian selvittämiseksi keskeinen merkitys; ja

2) kuuleminen ei todennäköisesti aiheuta kuultavalle sellaista kärsimystä tai muuta haittaa, joka voi vahingoittaa häntä tai hänen kehitystään.

Tuomioistuimen on tarvittaessa määrättävä kuultavalle tukihenkilö. Tukihenkilöön sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvussa säädetään asianomistajalle määrättävästä tukihenkilöstä.

28 §

Asianosaisen laillisen edustajan kuulustelusta noudatetaan, mitä asianosaisen kuulustelusta säädetään.

Todistajat

29 §

Jokaista muuta kuin asianosaista voidaan kuulustella todistajana.

Asianomistajaa, jolla ei ole vaatimuksia, kuulustellaan rikosasiassa todistajana. Häneen ei kuitenkaan sovelleta, mitä 44 §:ssä säädetään todistajan vakuutuksesta ja 63 §:ssä pakkokeinoista todistajan kieltäytyessä todistamasta.

Mitä 2 momentissa säädetään, sovelletaan rikosasiassa myös:

1) siihen, jota on syytetty samasta teosta tai teosta, jolla on välitön yhteys siihen teokseen, jota syyte koskee;

2) siihen, jolle on annettu rangaistusmääräys tai rikesakko 1 kohdassa tarkoitettusta teosta;

3) siihen, jonka teko esitutkintalain 3 luvun 9 §:n nojalla on päätetty jättää saattamatta syyttäjän harkittavaksi taikka jonka teosta syyttäjä on päättänyt jättää oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 7 tai 8 §:n taikka muun vastaavan toimenpiteistä luopumista tarkoittavan lainkohdan nojalla syytteen nostamatta.

30 §

Todistajaan, joka ei ole täyttänyt 15 vuotta tai jonka henkinen toiminta on häiriintynyt, sovelletaan, mitä 27 §:ssä säädetään todistelutarkoituksessa kuultavasta asianosaisesta.

31 §

Jos käsiteltävän asian tuomari tai muu 13 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilö nimetään todistajaksi, kysymys hänen kuulemisensa tarpeellisuudesta ratkaistaan noudattaen, mitä 13 luvun 9 §:ssä säädetään esteellisyysväitteen ratkaisemista.

Jos käsiteltävän asian syyttäjä tai asianosaisen oikeudenkäyntiavustaja tai -asiamies nimetään todistajaksi, tuomioistuimen on harkittava, onko hänen kuulemisensa tarpeen. Jos syyttäjä tai asianosaisen oikeudenkäyntiavustaja tai -asiamies velvoitetaan todistamaan, hänen on luovuttava tehtävästään. Tällöin tuomioistuimen on varattava asianomaiselle henkilölle tai hänen päämiehelleen tilaisuus hankkia toinen henkilö tehtävästään luopuneen sijaan.

32 §

Tasavallan presidenttiä ei kutsuta kuultavaksi todistajana.

33 §

Todistajaa voidaan kuulla rikosasiassa siten, ettei hänen henkilöllisyytensä eivätkä yhteystietonsa paljastu (*anonyymi todistaja*), jos:

1) häntä on oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 11 a—11 e §:n perusteella tehdyn päätöksen mukaan päätetty kuulla anonyymisti;

2) päätös on lainvoimainen tai sitä on mainitun luvun 11 e §:n 3 momentin mukaan noudatettava;

3) pääkäsittelyssä tutkitaan syytettä siitä rikoksesta, jonka selvittämiseksi hänelle on myönnetty anonymiteetti; ja

4) hän vaatii, että häntä kuulustellaan siten, ettei hänen henkilöllisyytensä paljastu.

Asiantuntijat

34 §

Asiantuntijaa kuullaan erityisiä tietoja vaativista kokemussäännöistä sekä niiden soveltamisesta asiassa ilmenneisiin seikkoihin.

35 §

Asiantuntijan on oltava rehelliseksi ja alalain taitavaksi tunnettu.

Asiantuntijana ei saa toimia se, joka on asiaan tai asianosaiseen sellaisessa suhteessa, että hänen puolueettomuutensa vaarantuu.

36 §

Asiantuntija antaa lausuntonsa kirjallisesti. Asiantuntijaa on kuultava tuomioistuimessa suullisesti, jos:

1) se on tarpeen asiantuntijan lausunnon epäselvyyksien, puutteellisuuksien tai ristiriitaisuuksien poistamiseksi;

2) tuomioistuin katsoo sen muusta syystä tarpeelliseksi; tai

3) asianosainen sitä pyytää eikä kuuleminen ole ilmeisesti merkityksetöntä.

37 §

Tuomioistuin voi määrätä rikosasian vastaan mielentilan tutkittavaksi, jos:

1) tuomioistuimien on oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 11 luvun 5 a §:n mukaisessa välituomioissaan todennut rikosasian vastaajan menetelleen syytteessä kuvattulla rangaistavaksi säädettyllä tavalla;

2) vastaajan mielentilan tutkiminen on perusteltua; ja

3) vastaaja suostuu mielentilatutkimukseen tai hän on vangittuna tai häntä syytetään rikoksesta, josta voi seurata ankarampi rangaistus kuin vuosi vankeutta.

Tuomioistuin voi syyttäjän taikka rikoksesta epäillyn tai tämän edunvalvojan esityksestä määrätä 1 momentin 2 ja 3 kohdassa säädettyin edellytyksin epäillyn mielentilan tutkittavaksi jo esitutinnan aikana tai ennen pääkäsittelyä, jos rikoksesta epäilty on tunnustanut syyllistyneensä rangaistavaksi säädettyyn tekoon tai jos mielentilatutkimuksen tarve on muutoin selvä. Tuomioistuimen päätösvaltaisuudesta ja istunnon pitämisestä tässä momentissa tarkoitettua päätöstä tehtäessä säädetään pakkokeinolain 3 luvun 1 §:n 2 momentissa.

Ennen kuin tehdään rikoslain 2 c luvun 11 §:ssä tarkoitettu päätös koko rangaistusajan suorittamisesta vankilassa, syytetyn mielentila on määrättävä tutkittavaksi. Tuomioistuimen on samalla pyydettävä lausunto siitä, onko syytettyä pidettävä erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle.

Rikoslain 2 c luvun 12 §:ssä tarkoitettua koko rangaistusajan vankilassa suorittamisen uutta käsittelyä varten on Helsingin hovioikeuden pyydettävä lausunto siitä, onko koko rangaistusaikaa suorittavaa enää pidettävä erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle.

Mielentilan tutkimisesta ja sitä varten sairaalaan ottamisesta säädetään erikseen.

Asiakirjat ja katselmuskohteet

38 §

Näyttönä tuomioistuimelle voidaan esittää esine tai asiakirja. Tuomioistuin voi näytön hankkimiseksi toimittaa sellaisen esineen, jota ei voida hankaluudetta tuoda tuomioistuimeen, tai kiinteän omaisuuden tai paikan taikka muun kohteen katselmuksen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua näyttöä

voidaan esittää tai hankkia siitä huolimatta, että asiakirjasta taikka esineestä tai muusta katselmuskohteesta ilmenee salassa pidettävää tai vaitiolo-oikeuden alaista tietoa, jos todistetta voidaan ilman kohtuutonta haittaa käsitellä niin, ettei tällainen tieto tule ilmi.

39 §

Asiakirjasta saadaan esittää jäljennös, jollei tuomioistuin määrää, että asiakirja on esitettävä alkuperäisenä.

40 §

Tuomioistuin voi määrätä esineen tai asiakirjan tuotavaksi tuomioistuimeen taikka katselmuksen toimitettavaksi, jos esineellä tai asiakirjalla voi olla merkitystä näyttönä tai jos katselmuksen toimittamisella voi olla merkitystä näytön saamiseksi.

Ennen 1 momentissa tarkoitettua määräyksen antamista asianomaiselle henkilölle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Tarvittaessa häntä voidaan kuulustella siten kuin asianosaisten tai todistajan kuulustelemisesta säädetään sekä ottaa vastaan myös muita todisteita.

Tuomioistuin voi tarvittaessa määrätä asianomaisen henkilön täyttämään velvollisuutensa sakon uhalla. Tuomioistuin voi myös määrätä, että ulosottomies noutaa asiakirjan tai esineen tuomioistuimeen, jolloin noudatetaan ulosottokaaren 3 lukua. Tuomioistuimella on oikeus saada poliisilta virkapapua katselmuksen toimittamisen turvaamiseksi.

Kutsut

41 §

Jos todistelutarkoituksessa kuultava asianosainen taikka todistajaksi tai asiantuntijaksi nimetty on tuomioistuimessa läsnä, häntä voidaan kuulla heti.

Tarvittaessa tuomioistuin huolehtii todistajan ja asiantuntijan kutsumisesta, jollei sitä 11 luvun 2 §:ssä mainitulla perusteella ole annettu asianosaisten huolehdittavaksi tai jollei oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 19 §:stä muuta johdu. Kuultava on kutsuttava tuomioistuimen asettaman

sakon uhalla ja kutsu on annettava henkilökohtaisesti tiedoksi siten kuin 11 luvun 3, 3 b tai 4 §:ssä säädetään.

Kutsussa on ilmoitettava, minä päivänä ja kellonaikana sekä missä istunto pidetään. Kutsussa on myös mainittava tarpeelliset tiedot asianosaisista ja asiasta. Lisäksi kutsussa on ilmoitettava 62 tai 64 §:ssä sekä 65 §:n 3 momentissa tarkoitetut tiedot.

Jos 52 §:ssä tai 56 §:n 2 momentissa tarkoitettu kuulustelu toimitetaan viranomaisen luona, kuulusteluun voidaan soveltaa, mitä todistelutarkoituksessa kuultavan asianosaisen taikka todistajan ja asiantuntijan poissaolon seuraamuksista ja heihin kohdistettavista pakkokeinoista säädetään. Kutsussa on ilmoitettava 3 momentissa säädettyjen tietojen lisäksi, millä tavoin kuulustelu toimitetaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun henkilön kutsusta katselmukseen noudatetaan, mitä edellä tässä pykälässä ja muualla säädetään kutsusta istuntoon.

42 §

Jollei muusta laista, Euroopan unionin lainsäädännöstä tai Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu, tuomioistuimien huolehtii kutsumisesta, jos kutsu todistajalle tai asiantuntijalle on annettava tiedoksi maan ulkopuolella. Tuomioistuimen on lähetettävä kutsu tiedoksianto varten sen maan viranomaiselle, missä todistaja tai asiantuntija oleskelee. Kutsussa on ilmoitettava päivä, jona se on viimeistään annettava tiedoksi.

Todistajaan tai asiantuntijaan, joka oikeusapupyynnön mukaisesti vieraassa valtiossa tiedoksi annetusta kutsusta huolimatta jää saapumatta Suomeen, ei sovelleta, mitä 62 §:ssä säädetään esteettömän poissaolon seuraamuksista, ellei kutsuttu tämän jälkeen ole vapaaehtoisesti saapunut Suomeen ja jättänyt noudattamatta Suomessa tiedoksiantetun kutsun saapua kuultavaksi tuomioistuimeen.

Todistajan ja asianosaisen velvollisuudesta saapua toisesta Pohjoismaasta kuultavaksi Suomen tuomioistuimessa säädetään velvollisuudesta saapua toisen pohjoismaan tuomioistuimeen eräissä tapauksissa annetussa laissa (349/1975).

Todistelumenettely pääkäsittelyssä

43 §

Ennen todistajan tai asiantuntijan kuulemista tuomioistuimen puheenjohtajan on kysyttävä kuultavalta hänen nimeään ja tarvittaessa varmistauduttava hänen henkilöllisyydestään. Tarvittaessa puheenjohtajan on tiedusteltava, onko estettä antaa vakuutusta ja onko kuultavalla velvollisuus tai oikeus kieltäytyä todistamasta. Puheenjohtajan on tarvittaessa tiedusteltava kuultavan uskottavuuteen vaikuttavia seikkoja.

Jos todistajalla tai asiantuntijalla on oikeus kieltäytyä todistamasta, puheenjohtajan on ilmoitettava se kuultavalle ja kerrottava, että jollei hän tahdo käyttää hyväkseen tätä etua, hänellä on sama totuusvelvollisuus kuin muillakin todistajilla tai asiantuntijoilla. Puheenjohtajan on lisäksi tarvittaessa muutoinkin selostettava kuultavaa koskevan vaitiolo-velvollisuuden tai vaitiolo-oikeuden sisältö.

Anonyymillä todistajalla ei ole velvollisuutta ilmoittaa henkilöllisyyttään.

44 §

Todistajan on ennen kuulustelua annettava seuraava vakuutus: Minä N. N. lupaan ja vakuutan kunniani ja omantuntoni kautta, että minä todistan ja kerron kaiken totuuden tässä asiassa siitä mitään salaamatta tai siihen mitään lisäämättä taikka sitä muuttamatta.

Vakuutusta ei anna:

- 1) se, joka ei ole täyttänyt 15 vuotta;
- 2) se, jonka henkinen toiminta on häiriintynyt niin, ettei hän ilmeisesti ymmärrä vakuutuksen merkitystä;
- 3) rikosasiassa:
  - a) asianomistaja, jolla ei ole asiassa vaatimuksia;
  - b) se, jota on syytetty samasta teosta tai teosta, jolla on välitön yhteys siihen tekoon, jota syyte koskee;
  - c) se, jolle on annettu rangaistusmääräys tai rikesakko b kohdassa tarkoitetusta teosta;
  - d) se, jonka teko esitutkintalain 3 luvun 9 §:n nojalla on päätetty jättää saattamatta syyttäjän harkittavaksi taikka jonka teosta syyttäjä on päättänyt jättää oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 7 tai

8 §:n taikka muun vastaavan toimenpiteistä luopumista tarkoittavan lainkohdan nojalla syytteen nostamatta;

4) anonyymi todistaja.

45 §

Asiantuntijan on ennen kuulustelua annettava seuraava vakuutus: Minä N. N. lupaan ja vakuutan kunniani ja omantuntoni kautta, että täytän parhaan ymmärrykseni mukaan minulle annetun asiantuntijatehtävän.

46 §

Ennen kuin todistaja tai asiantuntija esittää kertomuksensa, tuomioistuimen puheenjohtajan on muistutettava häntä totuusvelvollisuudesta ja, jos vakuutus on annettu, sen tärkeydestä.

47 §

Todistelutarkoituksessa kuultavan asianosaisen ja todistajan tulee esittää kertomuksensa suullisesti viittaamatta kirjalliseen kertomukseen. Kuultava saa kuitenkin käyttää muistinsa tukemiseksi kirjallista muistiinpanoa.

Jos kuultava suullisessa kertomuksessaan poikkeaa siitä, mitä hän on aikaisemmin tuomioistuimelle, syyttäjälle tai esitutkintaviranomaiselle kertonut, tai ei anna kertomusta, kuultavan aikaisempaa kertomusta saadaan käyttää todisteena siltä osin kuin suullinen kertomus poikkeaa aikaisemmasta kertomuksesta tai kuultava ei ole antanut kertomusta.

48 §

Riita-asiassa kuulustellaan ennen muun suullisen todistelun vastaanottamista asianosaisia ja rikosasiassa asianomistajaa ja vastaajaa, jollei tuomioistuin erityisestä syystä päättä toisin. Kuulustelu toimitetaan siten kuin jäljempänä tässä pykälässä säädetään. Tarvittaessa voidaan kuitenkin poiketa 2—4 momentissa säädetystä.

Riita-asiassa asianosaisen pääkuulustelun toimittaa hänen avustajansa. Rikosasiassa vastaajan pääkuulustelun toimittaa hänen avustajansa. Asianomistajan pääkuulustelun toimittaa hänen avustajansa tai syyttäjä. Jollei asianosaisella riita-asiassa tai vastaajalla rikosasiassa ole avustajaa, pääkuulustelun toi-

mittaa tuomioistuin tai rikosasiassa myös syyttäjä. Pääkuulustelussa kuultavan tulee oma-aloitteisesti ja tarvittaessa hänelle esitettyjen kysymysten avulla esittää kertomuksensa yhtäjaksoisesti.

Vastakuulustelun toimittaa pääkuulustelun toimittaneen asianosaisen vastapuoli. Asianomistajan, jolla ei ole asiassa vaatimuksia, vastakuulustelun toimittaa syyttäjän vastapuoli. Jos vastapuoli ei ole saapuvilla, vastakuulustelun toimittaa tuomioistuin tai rikosasiassa myös syyttäjä.

Vastakuulustelun jälkeen tuomioistuimella ja asianosaisilla on oikeus tehdä kuultavalle kysymyksiä. Pääkuulustelusta huolehtineelle osapuolelle tulee varata ensimmäiseksi tilaisuus kysymysten tekemiseen.

Tuomioistuin kuulustelee kuultavan, joka ei ole täyttänyt 15 vuotta tai jonka henkinen toiminta on häiriintynyt, jollei tuomioistuin katso olevan erityistä aihetta uskoa kuulustelemista asianosaisen tehtäväksi. Asianosaisille on varattava tilaisuus esittää kysymyksiä kuultavalle tuomioistuimen välityksellä tai, jos tuomioistuin katsoo sen soveliaaksi, suoraan kuultavalle. Kuuleminen voi tapahtua tarvittaessa muussa tilassa kuin tuomioistuimen istuntosalissa.

Pääkuulustelussa ei saa esittää kysymyksiä, jotka sisältönsä, muotonsa tai esittämistapaansa puolesta johtavat määrätynlaiseen vastaukseen. Vastakuulustelussa ja täydentäviä kysymyksiä esitettäessä tällaiset kysymykset ovat sallittuja, kun pyritään selvittämään sitä, missä määrin todistajan kertomus vastaa todellista tapahtumien kulkua. Tuomioistuimen tulee evätä asiaan kuulumattomat taikka eksyttävät tai muuten sopimattomat kysymykset.

49 §

Todistajan ja asiantuntijan kuulustelu toimitetaan siten kuin 2 momentissa sekä 48 §:n 3—6 momentissa säädetään. Tarvittaessa voidaan kuitenkin poiketa 2 momentissa ja 48 §:n 3 ja 4 momentissa säädetystä. Asianomistajaa, jolla ei ole asiassa vaatimuksia, kuullaan kuitenkin 48 §:n mukaisesti.

Pääkuulustelusta huolehtii se osapuoli, joka on nimennyt kuultavan. Jos kuultavan on nimennyt tuomioistuin tai jos kuultava on molemman osapuolen nimeämä, tuomioistuin

päättää, kumpi osapuolista huolehtii pääkuulustelusta, jollei soveliaimmaksi ole katsottava, että tuomioistuin huolehtii siitä.

50 §

Jos asiassa kuullaan useita henkilöitä todistelutarkoituksessa, kuulustellaan heidät kukin erikseen. Heitä saadaan kuitenkin kuulustella vastakkain, jos kertomukset tai lausunnot ovat epäselvät tai ristiriitaiset taikka se on muuten tarpeen.

Henkilö, joka on nimetty todistajaksi tai asiantuntijaksi, ei saa olla läsnä asian käsittelyssä enempää kuin hänen kuulustelemisensa vaatii. Tuomioistuin voi kuitenkin tarvittaessa sallia, että asiantuntija on läsnä asian käsittelyn muissa osissa. Tuomioistuin voi tarvittaessa myös sallia, että asianomistaja, jolla ei ole asiassa vaatimuksia, on läsnä asian käsittelyssä ennen kuin häntä kuullaan todistelutarkoituksessa. Tällainen asianomistaja saa olla läsnä kuulustelunsa jälkeen.

51 §

Todistelutarkoituksessa kuultavaa asianosaista sekä todistajaa ja asiantuntijaa voidaan kuulla pääkäsittelyssä näkösuojan takaa taikka asianosaisen tai muun henkilön läsnä olematta, jos tuomioistuin harkitsee tämän soveliaaksi ja menettely on tarpeen:

1) kuultavan taikka tällaiseen henkilöön 17 §:n 1 momentissa tarkoitetussa suhteessa olevan henkilön suojaamiseksi henkeen tai terveyteen kohdistuvalta uhalta;

2) jos kuultava muuten jättäisi ilmaise-matta, mitä asiasta tietää; tai

3) jos henkilö häiritsee tai koettaa eksyttää kuultavaa tämän puhuessa.

Asianosaisille on varattava tilaisuus esittää kuultavalle kysymyksiä.

Kuultavan kuulemisesta yleisön läsnä olematta säädetään oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetussa laissa.

52 §

Todistelutarkoituksessa kuultavaa asianosaista sekä todistajaa ja asiantuntijaa voidaan kuulla pääkäsittelyssä hänen henkilökohtaisesti läsnä olematta käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedon-

välitystapaa, jossa istuntoon osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään, jos tuomioistuin harkitsee tämän soveliaaksi ja jos:

1) kuultava ei sairauden tai muun syyn vuoksi voi saapua henkilökohtaisesti pääkäsittelyyn;

2) kuultavan henkilökohtaisesta saapumisesta pääkäsittelyyn aiheutuu todisteen merkitykseen verrattuna huomattavia kustannuksia tai huomattavaa haittaa;

3) kuultavan kertomuksen uskottavuutta voidaan luotettavasti arvioida ilman hänen henkilökohtaista läsnäoloaan pääkäsittelyssä;

4) menettely on tarpeen kuultavan taikka tällaiseen henkilöön 17 §:n 1 momentissa tarkoitetussa suhteessa olevan henkilön suojaamiseksi henkeen tai terveyteen kohdistuvalta uhalta; tai

5) kuultava ei ole täyttänyt 15 vuotta tai hänen henkinen toimintansa on häiriintynyt.

Edellä 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa voidaan kuulemisessa kuitenkin käyttää myös puhelinta.

Asianosaisille on varattava tilaisuus esittää kuultavalle kysymyksiä.

53 §

Tuomioistuin voi rikosasiassa päättää, jos se on anonyymien todistajien henkilöllisyyden salaamiseksi välttämätöntä, että häntä kuullaan pääkäsittelyssä näkösuojan takaa tai vastaajan läsnä olematta taikka hänen henkilökohtaisesti läsnä olematta käyttäen puhelinta tai videoyhteyttä taikka muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa. Todistajan ääni voidaan kuulemisessa myös muuntaa siten, ettei anonyymiä todistajaa voi siitä tunnistaa.

Asianosaisille on varattava tilaisuus esittää anonyymille todistajalle kysymyksiä.

Sen estämättä, mitä 51 §:n 3 momentissa säädetään, anonyymiä todistajaa kuullaan yleisön läsnä olematta, jos se on anonyymien todistajien henkilöllisyyden salaamiseksi välttämätöntä.

54 §

Asiantuntijalausunto, asiakirja, katselmuskohde sekä 24 §:ssä tai 47 §:n 2 momentissa tarkoitettu kertomus tai lausuma on pääkäsittelyssä esiteltävä tarpeellisilta osiltaan.

55 §

Pääkäsittelyssä, joka on aloitettu 6 luvun 7 §:n tai oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 6 luvun 3 §:n 2 momentin nojalla, voidaan asianosaisen poissa ollessa kuulla todistelutarkoituksessa toista asianosaista taikka todistajaa tai asiantuntijaa, jos asianosaiselle on ilmoitettu kutsussa, että todistelu voidaan ottaa vastaan hänen poissaolostaan huolimatta. Asiaa saadaan tarvittaessa käsitellä myös muilta osin.

Jatkettaessa pääkäsittelyä lykkäyksen jälkeen tuomioistuimen on tehtävä asianosaiselle selko asiassa hänen poissa ollessaan kertyneestä oikeudenkäyntiaineistosta.

Todistelua ei asianosaisen saapuvilla ollessa oteta vastaan uudelleen. Todistelu on kuitenkin otettava vastaan uudelleen, jos asianosainen sitä pyytää ja hänen poissaolonsa on aiheutunut laillisesta esteestä, jota hän ei ole voinut ajoissa ilmoittaa, tai jos tuomioistuin harkitsee todistelun uudelleen vastaanottamisen erityisestä syystä tarpeelliseksi. Jos pääkäsittelyssä on 1 momentin nojalla esitetty todistelua, josta asianosaiselle ei kutsussa ole ilmoitettu, se on asianosaisen pyynnöstä otettava uudelleen vastaan.

*Todistelumenettely pääkäsittelyn
ulkopuolella*

56 §

Todiste voidaan ottaa vastaan pääkäsittelyn ulkopuolella, jos:

1) pääkäsittely peruutetaan ja voidaan olettaa, että todistajaa, asiantuntijaa taikka riita-asian asianosaista tai rikosasiassa todistelutarkoituksessa kuultavaa asianomistajaa ei tarvitse tai voida kuulla uudelleen pääkäsittelyssä taikka kuultavan saapumisesta pääkäsittelyyn aiheutuu todistelun merkitykseen verrattuna huomattavia kustannuksia tai huomattavaa haittaa;

2) todistelutarkoituksessa kuultava asianosainen taikka todistaja tai asiantuntija ei sairauden tai muun syyn vuoksi voi saapua pääkäsittelyyn taikka hänen saapumisesta pääkäsittelyyn aiheutuu todisteen merkitykseen verrattuna huomattavia kustannuksia tai huomattavaa haittaa;

3) asiakirjaa ei voida esittää tai katselmusta toimittaa pääkäsittelyssä taikka asia-

kirjan esittäminen tai katselmuksen toimittaminen pääkäsittelyssä todisteen merkitykseen verrattuna aiheuttaisi huomattavia kustannuksia tai huomattavaa haittaa;

4) ennen pääkäsittelyä on tarpeen kuulla asianosaista tai muuta henkilöä tai ottaa vastaan muuta selvitystä sellaisen seikan selvittämiseksi, josta asiantuntijaa kuullaan.

Jos todiste otetaan vastaan 1 momentin 2 tai 4 kohdan nojalla, kuultavaa voidaan kuulla hänen henkilökohtaisesti läsnä olematta käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa, jossa istuntoon osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään, jos tuomioistuin harkitsee tämän soveliaaksi.

Asiaa saadaan käsitellä pääkäsittelyn ulkopuolella myös muilta osin, jos se on asian selvittämiseksi erityisen tärkeää.

57 §

Tuomioistuimen on kutsuttava asianosaiset 56 §:n 1 momentin 2—4 kohdassa tarkoitettuun pääkäsittelyn ulkopuolella pidettävään todisteiden vastaanottamista varten toimitettavaan käsittelyyn. Kutsussa on mainittava, että käsittely voidaan toimittaa asianosaisen poissaolosta huolimatta.

58 §

Jos todiste otetaan vastaan pääkäsittelyn ulkopuolella 56 §:n 1 momentin 2—4 kohdan nojalla tai jos pääkäsittelyä ei pidetä, todiste voidaan ottaa vastaan myös toisessa tuomioistuimessa.

Jos tuomioistuin päättää, että todiste on otettava vastaan toisessa tuomioistuimessa, tuomioistuimen on tehtävä tälle todisteen vastaanottamista koskeva esitys ja samalla lyhyesti selostettava asia ja se, mitä todisteella halutaan näyttää toteen. Tuomioistuimen on samalla toimitettava todisteen vastaanottavalle tuomioistuimelle ne asian käsittelystä kertyneet asiakirjat, jotka ovat tarpeen todisteen vastaanottamiseksi.

Tuomioistuin, joka toisen tuomioistuimen esityksestä ottaa vastaan todisteen, määrää, milloin todisteen vastaanottaminen tapahtuu.

Todisteen vastaanottaneen tuomioistuimen on toimitettava todisteen vastaanottamisesta kertynyt oikeudenkäyntiaineisto sille tuomioistuimelle, jossa pääasiaa koskeva oikeudenkäynti on vireillä.

59 §

Pääkäsittelyn ulkopuolella vastaanotettua todistetta ei oteta uudelleen vastaan pääkäsittelyssä. Todistelu on kuitenkin otettava vastaan uudelleen, jos asianosainen on ollut poissa ja hän sitä pyytää ja hänen poissaolonsa on aiheutunut laillisesta esteestä, jota hän ei ole voinut ajoissa ilmoittaa, tai tuomioistuimien harkitsee todistelun uudelleen vastaanottamisen erityisestä syystä tarpeelliseksi.

Tuomioistuimen on tarvittaessa tehtävä pääkäsittelyssä selkoa pääkäsittelyn ulkopuolella todistelun vastaanottamisesta kertyneestä oikeudenkäyntiaineistosta.

60 §

Todisteen vastaanottamisesta ulkomailla säädetään erikseen.

Todistelu vastaisuuden varalta

61 §

Asianomaisen henkilön hakemuksesta kärjäoikeudessa kuullaan todistajaa tai asiantuntijaa taikka esitetään asiakirja tai esine taikka toimitetaan katselmus riita-asiassa, josta oikeudenkäynti ei vielä ole vireillä, jos hakijan oikeus saattaa olla todisteen vastaanottamisen tai katselmuksen toimittamisen varassa. Edellytyksenä on lisäksi vaara, että todistajaa tai asiantuntijaa voidaan vain vaikeuksien kuulla myöhemmin tai että muu todiste häviää tai että se voidaan vain vaikeuksien esittää myöhemmin taikka että katselmus voidaan vain vaikeuksien toimittaa myöhemmin.

Jos toisen henkilön oikeus on todistelun varassa, voidaan hänet tarvittaessa kutsua käsittelyyn.

Todiste otetaan vastaan kuultavan taikka asiakirjan tai esineen haltijan yleisessä oikeuspaikassa taikka siinä kärjäoikeudessa, johon mainittu henkilö suostuu saapumaan.

Hakija vastaa tässä pykälässä tarkoitettusta todistelusta aiheutuvista kuluista.

Pakkokeinot

62 §

Jos todistaja jää pois ilman laillista estettä tai poistuu luvatta, todistaja tuomitaan asetet-

tuun uhkasakkoon ja tuomioistuimien voi määrätä todistajan noudettavaksi heti tuomioistuimeen, jollei asian käsittelyä päätetä jatkaa myöhemmin. Jos asian käsittelyä päätetään jatkaa toisessa istunnossa, on asetettava korkeampi uhkasakko tai tarvittaessa määrättävä todistaja noudettavaksi. Noudettavaksi määrätty todistaja saadaan ottaa säilöön. Vapaudenmenetys saa kuljetusaikoinen kestää enintään viisi vuorokautta. Vapaudenmenetys ei saa kuitenkaan kestää pidempään kuin oikeudenkäynnin järjestämisen turvaamiseksi on välttämätöntä.

Jos todistajan tai muun todistelutarkoituksessa henkilökohtaisesti kuultavan käyttäytymisen perusteella on aihetta olettaa, ettei hän tule noudattamaan kutsua saapua tuomioistuimeen, tuomioistuimien voi määrätä hänet noudettavaksi istuntoon.

Jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettu henkilö on noudettu tuomioistuimeen, asetettua uhkasakkoa ei saa tuomita.

Oikeuteen tämän pykälän nojalla noudettavaksi määrätty henkilö vastaa noudosta aiheutuneista kustannuksista.

63 §

Jos todistaja oikeudettomasti kieltäytyy todistamasta, tuomioistuimien velvoittaa hänet täyttämään velvollisuutensa sakon uhalla. Jos todistaja kieltäytyy noudattamasta tuomioistuimen määräystä, tuomioistuimien tuomitsee uhkasakon maksettavaksi. Jos todistaja edelleen kieltäytyy noudattamasta tuomioistuimen määräystä, tuomioistuimien voi, ottaen huomioon asian laatu, todistajankertomuksen merkitys asian ratkaisemisen kannalta, todistajan henkilökohtaiset olot ja muut olosuhteet, määrätä todistajan painostusvankeudella täyttämään velvollisuutensa.

Todistajaa ei saa pitää painostusvankeudessa kauempaa kuin on välttämätöntä todistamisvelvollisuuden täyttämiseksi eikä kauempaa kuin enintään kuusi kuukautta. Painostusvankeus ei saa kuitenkaan kestää pidempään kuin asia on asianomaisessa tuomioistuimessa vireillä. Jos todistaja suostuu todistamaan, asian käsittelyä on jatkettava niin pian kuin se on mahdollista.

Tuomioistuimen on vähintään kahden viikon välein käsiteltävä uudelleen kysymys painostusvankeuden jatkamisesta. Vapau-

tensa menettänyttä on kuultava henkilökohtaisesti siitä, suostuuko hän todistamaan. Asian käsittelyssä noudatetaan muutoin soveltuvin osin, mitä pakkokeinolain 3 luvussa säädetään.

Painostusvankeuteen määrättyyn todistajaan sovelletaan, mitä poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa (841/2006) säädetään ottaen huomioon vapaudenmenetyksen peruste.

64 §

Todistajaan, joka ei ole täyttänyt 15 vuotta tai jonka henkinen toiminta on häiriintynyt, ei sovelleta 62 ja 63 §:ää. Hänet saadaan kuitenkin noutaa tuomioistuimeen. Painostusvankeuteen ei saa määrätä alle 18-vuotiasta todistajaa. Edellä 29 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuun todistajaan ei sovelleta 63 §:ää.

Asiantuntijaan sovelletaan 62 §:ää. Asiantuntijaa ei kuitenkaan saa määrätä noudettavaksi tuomioistuimeen.

Jos se, joka on nimennyt todistajan tai asiantuntijan, luopuu hänen kuulustelemisestaan, tai sitä koskeva kysymys muuten raukeaa, todistajalle 62 tai 63 §:n nojalla tai asiantuntijalle 62 §:n nojalla asetettua uhkasakkoa ei saa tuomita eikä todistajaa vastaan saa käyttää painostusvankeutta. Todistaja vastaa kuitenkin noutokustannuksista, jos määräys siitä on annettu ennen luopumista tai raukeamista.

Korvaukset ja palkkiot

65 §

Todistajalla on oikeus saada kohtuullinen korvaus tarpeellisista matka- ja toimeentulokustannuksista sekä taloudellisesta menetyksestä.

Todistajan nimennyt yksityinen asianosainen vastaa todistajalle tulevasta korvauksesta. Jos todistajan on nimennyt useampi asianosainen, he vastaavat korvauksesta yhteisvastuullisesti. Jos tuomioistuin on omasta aloitteestaan kutsunut todistajan, yksityisten asianosaisten on yhteisvastuullisesti suoritettava hänelle korvaus. Valtion varoista todistajalle maksettavasta korvauksesta säädetään erikseen.

Yksityisen asianosaisen nimeämällä todistajalla on oikeus saada ennakolta korvaus

matka- ja toimeentulokustannuksistaan. Ennakko on sen suoritettava, jonka 2 momentin mukaan on maksettava todistajalle korvaus. Kutsumisen yhteydessä on annettava tieto oikeudesta ennakkoon. Ennakon riittävyyden harkitsee tuomioistuin.

Jos ennakon maksamiseen velvollinen asianosainen pyydettyä ei suorita todistajalle ennakkoa, ei tämä ole velvollinen saapumaan tuomioistuimeen. Asianosaisella ei myöskään sen jälkeen ole oikeutta vaatia todistajaa kuulusteltavaksi, jos siitä aiheutuisi asiassa viivytystä.

66 §

Asiantuntijalla on oikeus saada kohtuullinen palkkio työstään ja ajanhukasta sekä korvaus tarpeellisista kuluistaan. Jos lausunnon on antanut viranomaisen taikka julkisen viran tai toimen haltija taikka se, joka on määrätty antamaan lausuntoja kysymyksessä olevalta alalta, palkkio ja korvaus suoritetaan ainoastaan, jos siitä on erikseen säädetty.

Asiantuntijan nimennyt yksityinen asianosainen vastaa asiantuntijan palkkiosta ja korvauksesta. Jos asiantuntijan on nimennyt useampi asianosainen, he vastaavat asiantuntijan palkkiosta ja korvauksesta yhteisvastuullisesti. Jos tuomioistuin on omasta aloitteestaan nimennyt asiantuntijan, yksityisten asianosaisten on yhteisvastuullisesti suoritettava hänelle palkkio ja korvaus. Muissa tapauksissa palkkio ja korvaus suoritetaan valtion varoista.

Asiantuntijalla on oikeus saada ennakolta korvaus tarpeellisista kuluistaan. Ennakko on sen suoritettava, jonka 2 momentin mukaan on maksettava asiantuntijalle korvaus. Ennakon riittävyyden harkitsee tuomioistuin.

Valtion varoista etukäteen suoritettujen korvauksen maksamisesta takaisin valtiolle säädetään 21 luvun 13 §:ssä ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 9 luvun 1 §:ssä.

Mitä tässä pykälässä säädetään, sovelletaan myös katselmuksen toimittamisesta aiheutuneisiin kustannuksiin.

67 §

Jos muu kuin asianosainen on velvoitettu tuomaan tuomioistuimeen 38 §:ssä tarkoitettu

esine tai asiakirja, hänellä on oikeus saada kohtuullinen korvaus kuluistaan.

Korvauksesta vastaa asiakirjan tai katselmusesineen todisteeksi nimennyt yksityinen asianosainen. Jos asiakirjan tai katselmusesineen on nimennyt todisteeksi useampi asianosainen, he vastaavat korvauksesta yhteisvastuullisesti. Jos tuomioistuin on omasta aloitteestaan nimennyt asiakirjan tai katselmusesineen todisteeksi, yksityiset asianosaiset vastaavat korvauksesta yhteisvastuullisesti. Muissa tapauksissa korvaus suoritetaan valtion varoista.

Valtion varoista suoritettua korvauksen maksamisessa takaisin valtiolle sovelletaan 21 luvun 13 §:ää ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 9 luvun 1 §:ää.

Muutoksenhaku

68 §

Todistelua koskevaan päätökseen haetaan muutosta pääasian yhteydessä. Päätökseen haetaan kuitenkin muutosta erikseen, jos päätös koskee:

- 1) uhkasakkoon tuomitsemista;
- 2) noutokustannuksiin tuomitsemista;
- 3) todistajan tai asiantuntijan palkkiota ja korvausta;
- 4) asiakirjan tai esineen tuomioistuimeen tuoneen korvausta.

Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei päätöksen tehnyt tuomioistuin tai muutoksenhakutuomioistuin toisin määrää.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, tuomioistuin voi määrätä, että päätökseen haetaan muutosta erikseen, jos päätöksen sisältö huomioon ottaen muutoksenhaku pääasian yhteydessä olisi hyödytöntä ja asianomaisen henkilön oikeusturva edellyttää erillistä muutoksenhakuoikeutta tai jos siihen on muuten erittäin painavat syyt. Muutoksenhakemus on käsiteltävä kiireellisenä.

69 §

Mielentilan tutkimista taikka painostusvankeutta tai noutomääräystä koskevaan päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta. Mielentilatutkimukseen määrätty taikka painostusvankeuteen määrätty tai noudettavaksi mää-

rätty todistaja saa kannella päätöksestä. Kantelulle ei ole määräaikaa. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä.

24 luku

Tuomioistuimen ratkaisu

2 §

Tuomioissa saadaan ottaa huomioon vain se oikeudenkäyntiaineisto, joka on esitetty pääkäsitelyssä. Tuomioissa saadaan kuitenkin ottaa huomioon myös pääkäsitelyn ulkopuolella esitetty todiste, jota ei 17 luvun 59 §:n 1 momentin nojalla oteta vastaan uudelleen pääkäsitelyssä. Jos asiassa on toimitettu uusi pääkäsitely, saadaan tuomioissa ottaa huomioon vain se, mitä on esitetty tässä käsitelyssä. Tuomioissa saadaan ottaa huomioon myös se oikeudenkäyntiaineisto, joka on esitetty pääkäsitelyä 6 luvun 14 §:n nojalla täydennettäessä.

26 luku

Valitusasian käsittelyn jatkaminen hovioikeudessa

23 §

Kutsussa ilmoitettavista tiedoista säädetään 17 luvun 41 §:n 3 momentissa.

24 a §

Sen lisäksi, mitä 17 luvun 52 §:ssä säädetään, hovioikeuden pääkäsitelyssä voidaan puhelinta taikka muuta siihen soveltuvaan äänen- tai kuvanvälitysmenetelmää käyttäen kuulla todistelutarkoituksessa sellaista käräjäoikeudessa kuultua todistajaa, asiantuntijaa ja asianosaista, jonka kertomuksen uskottavuus voidaan luotettavasti arvioida ilman hänen henkilökohtaista läsnäoloaan, jos tuomioistuin harkitsee tämän soveliaaksi. Asianosaisille on varattava tilaisuus tehdä kuultavalle kysymyksiä.

31 luku

Ylimääräisestä muutoksenhausta

7 §

Lainvoiman saanut tuomio riita-asiassa voidaan purkaa:

2) jos asiakirja, jota on käytetty todistena, on ollut väärä tai asiakirjan antajan tietien sisällöltään totuudenvastainen taikka jos todistaja tai asiantuntija on tahallaan antanut perättömän lausuman, ja asiakirjan tai lausuman voidaan otaksua vaikuttaneen lopputulokseen;

8 §

Lainvoiman saanut tuomio rikosasiassa voidaan syytetyn eduksi purkaa:

Helsingissä 12 päivänä kesäkuuta 2015

Tasavallan Presidentti

SAULI NIINISTÖ

2) jos asiakirja, jota on käytetty todistena, on ollut väärä tai asiakirjan antajan tietien sisällöltään totuudenvastainen taikka jos todistaja tai asiantuntija on tahallaan antanut perättömän lausuman, ja asiakirjan tai lausuman voidaan otaksua vaikuttaneen lopputulokseen;

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2016.

Asiassa, joka on tullut vireille ennen tämän lain voimaantuloa, noudatetaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä vaitiolovelvollisuudesta ja -oikeudesta oikeudenkäynnissä.

Jos joku on tämän lain voimaan tullessa painostusvankeudessa, tuomioistuimen on viipymättä kuultava painostusvankeuteen määrättyä henkilökohtaisesti sekä päätettävä, onko painostusvankeutta jatkettava.

Oikeus- ja työministeri *Jari Lindström*